

Evde Eğitimde Model Arayışı

Model Seeking in Home Education

Birol SUSAM ^{ID}, Öğretmen, Samsun İl Milli Eğitim Müdürlüğü, birolsusam@gmail.com

Sertan TALAS ^{ID}, Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, sertan_talas@hotmail.com

Mustafa Şahin BÜLBÜL ^{ID}, Doç. Dr., Kafkas Üniversitesi, msahinbulbul@gmail.com

Susam, B., Talas, S. ve Bülbül, M. Ş. (2022). Evde eğitimde model arayışı. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13 (1), 234-251.

Geliş tarihi: 15.11.2021

Kabul tarihi: 17.02.2022

Yayımlanma tarihi: 28.06.2022

Öz. Bireyler hayatlarının bazı dönemlerinde çeşitli nedenlerden dolayı gerçekleştirmeleri gereken bazı eylemlerden uzak kalabilirler. Bireylerin en temel eylemlerinden biri de eğitim sürecidir. Bireyleri hayata hazırlayan eğitim süresi boyunca devamlılığın sağlanması oldukça önemli bir faktördür. Okula devamlılığın sağlanamaması durumları dış sebeplerden kaynaklı olabileceği gibi bireyin kendisinden kaynaklı sorunlar da yaşanabilir. Okula devamlılığı etkileyen faktörler ulaşım, ekonomi ve sağlık şeklinde sıralanabilir. Bireylerin sağlık durumu okula devamlılığı doğrudan etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Sağlık sorunu yaşayan bireylerin tedavi gördükleri süre boyunca okula devam edememesi evde eğitim uygulamasını ortaya çıkarmıştır. Sağlık sorunu nedeniyle tedavi süresince okula devam edemeyen bireyin evde ve gerek görüldüğünde hastanede eğitimine devam edilmesi olarak karşımıza çıkan bu uygulama çözüm niteliğindedir. Evde eğitim uygulaması her ne kadar çözüm niteliğinde olsa da kendi içinde ders aracı eksikliği, ulaşım, öğretmen görevlendirme ve personel eksikliği gibi sorunlar barındırmaktadır. Okul eğitiminden farkı açık olan bu uygulamanın çözüm bekleyen yanlarına bakarak bir model arayışı olduğunu görebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Evde eğitim, Hastanede eğitim, Evde eğitim modeli.

Abstract. Individuals may stay away from some actions that they have to take for various reasons during some periods of their lives. One of the most basic actions of individuals is the process of education. It is an important factor to ensure the continuity throughout the education process that prepares individuals for life. Situations where school attendance is not ensured may be due to external reasons or to the individual. Factors affecting the school attendance can be listed as transportation, economy and health. The health status of individuals is a factor that affects the school attendance directly. The fact that individuals with health problems could not attend school during their treatment has led to home education. This application, which is encountered as a continuation of education of the individual who can not attend school during the treatment due to health problems at home and when necessary, in the hospital, is a good solution. Although home education application is a solution, it contains problems such as lack of teaching tools, transportation, teacher assignment and lack of personnel. If we look at the aspects waiting for solution of this application which is different from school education, we can see that it is a seek for a model.

Keywords: Home education, Hospital education, Hospital education model.

Extended Abstract

Introduction. Due to the long-term treatment and the medications they take, students may not need to leave the home or hospital. In such cases, it is necessary to continue the education of the student in their own field, at home or in the hospital, so that the education of the students is not interrupted. Continuing the education at home and in the hospital was found to be a solution to the education of sick children, since they were unable to attend school during treatment due to their health problems.

Method. In this study, three-stage model building process has been completed as a method. According to this method, the literature is discussed critically and a consistent and valid model is presented.

Home and Hospital Education. Unlike other countries, home education services in Turkey, is applied only due to health status. In Turkey, home and hospital education services are organized by Ministry of National Education (MEB). The home education service includes continuing the education of the student during the treatment process and can be done in the hospital when the doctors find it appropriate.

Home Education and School Education. Students of Home education cannot benefit from the physical conditions of the school and the lesson tools that cannot be moved from school to home. This situation reveals the lack of teaching tools, which is one of the biggest problems of home education. One more situation is assigning teachers for home education. While teachers are ready in school education, assigning teachers in home education is done after it is decided that the student needs home education services. In some cases, there are negative situations such as missing teacher assignments, being late or not assigning any teacher at all. The reason for such negative situations is the absence of norm staff for home education and the assignment of teachers for home education is voluntary.

Assigning Teachers in Home Education. In the assignment of teachers, first of all, it is assigned among the volunteer teachers, who work in the school where the student is registered or in the educational institutions in that settlement, and if the need is not met in this way, it is ex officio assigned among the teachers working in the educational institutions or RAMs in that settlement." In Turkey, in the assignment of teachers for home education, there are problems such as late assignment or not any assignment at all. The reason for these problems is that teachers are volunteer because they are not assigned and there is no norm staff for this service.

Home Education Teachers and In-Service Education. The professional knowledge and skills of the teachers who will be assigned and who are in charge of home education should be developed for the service they are assigned. Based on this newly developing situation while continuing their duties in their normal schools, in-service education is needed to meet the professional needs of teachers who work in home education. These needed educations are expected to cover the methods and techniques that teachers will use in their lessons with students who will be educated at home, examination methods, health information in home education and psychological status of the student.

Home Education and Lesson Tools. Considering the features of the lesson tools to be used in the lessons of the students studying at home and in the hospital, they should have portable sizes, be colorful and big fonted, concrete, suitable for the student's level, be non-hazardous, have multi-functional usage, suitable for hygienic education environment and for technological developments. It should not be forgotten that home education, which is different from school education, is more

sensitive and aimed at sick students. It is very important that the tools to be used in these students' lessons have these features given above in order to reach the aim of the given education.

Presentation of the model. Consequently, the proposed model is a triangular model with a fractal structure. Outside of this model, there are three small triangles with student, family, and teacher. At the center of these triangles is the support triangle consisting of the principle, academician and expert. At the center of this triangle is the triangle that represents the government's financial and legal support. According to the model, each unit can form a network with other units to construct the multiple-model. This multi-model is aimed at solving the socialization problems and other mentioned problems of children studying at home and in hospitals.

Discussion and Conclusion. It is a problem itself that students stay away from their school due to an unwanted health problem. These students who are educated at home need to be sensitively-treated and cared for in this process. The lack of specialization of teachers assigned in home education application is a problem that needs to be solved. The specialization of teachers who will take part in home education by receiving in-service educations will directly affect the efficiency of the education provided. Also, the fact that education at home is mostly in settings that are not organized for education, that is, at home and in the hospital room, provides a basis for deficiencies in terms of teaching tools. For this reason, special lesson tools should be prepared for use in home and hospital education, and should be made available to teachers and students. As a result of developing the features of home education application that need to be developed, a model that meets the needs of students, teachers and family should be put forward. It should be noted that Turkey's model of home education is not an alternative to school education. Home education is a special education service that aims to prevent students with health problems from being deprived of education services during their treatment process.

Giriş

Öğrencilerin okullarına devamlılığının aldıkları eğitimden sağlayacakları faydayla ve bu süreç içindeki başarılarıyla doğrudan ilişkili olduğu düşünülmektedir. Okul devamsızlığının belirli gün sayısından fazla olması öğrencilerin eğitim döneminde kazanması beklenen kazanım ve becerilerin tamamını veya bir kısmını kazanmasına engel olabilmektedir. Öğrencilerin okula devamlılığı bu nedenlere bağlı olarak önemli bir faktör sayılmaktadır. Şanlı ve Yıldız'a (2014) göre okula devamsızlık nedeni, öğrenciden, öğretmenden, okul veya okul yöneticilerinden, aileden, sağlık problemlerinden, çevre faktörlerinden kaynaklanabilmektedir. Devamsızlık, öğrencinin yasak madde kullanması, şiddete maruz kalması, yeterli aile desteğinin olmaması, ruhsal ya da fiziksel sağlık problemleri olması, çalışmak zorunda kalması, akademik ihtiyaçlarının olması gibi nedenlerle bağlantılı olabilmektedir (Marcy, 2002'dan akt. Pehlivan, 2006). Buna ilaveten öğrencilerin okula devamlılığını etkileyen diğer faktörler öğrenci dışından olabileceği gibi öğrencinin kendisinden de kaynaklı olabilir. Bunlar; ulaşım, iklim şartları, göç ile öğrencinin sağlık durumu şeklinde sıralanabilir. Bu etkenler arasından en önemlisi çocukların ya da bireylerin sağlık durumlarıdır. Sağlık durumu bireylerin hayatını en çok etkileyen ve çocuklar düşünüldüğünde eğitim hayatlarına kısa ve uzun süreli ara vermelerine sebep olabilecek olan etken olduğu ifade edilebilir. Gültekin ve Baran'a (2005) göre çocukların %1-2'sinde günlük yaşantısını etkileyen veya her gün tedavi görmelerini gerektiren kronik hastalıklar bulunmaktadır. Öğrenciler normal gelişim dönemlerini belirli bir sırayla yaşarken, geçirdikleri hastalık ve kazalara bağlı olarak sonradan hastalanabilmektedir (Er, 2006). Yaşamları normal seyrinde giden öğrenciler aniden kendilerini hiç bilmedikleri, tanımadıkları ve ağırlı işlemlerin bulunduğu bir tedavi ortamında bulabilirler. Bu öğrencilerin bir kısmı hastalık ve kaza geçirmeden önceki sağlıklı yaşantılarına dönebilse de aralarında önceki durumlarına kavuşamayacak olanlar da bulunmaktadır.

Türkiye'de ve dünyada özel eğitim faaliyetleri eğitimin yürütüldüğü mekân açısından incelendiğinde iki türlü yürütülmektedir. Ayrı özel eğitim okullarında, genel eğitim sınıflarında kaynaştırma ya da bütünleştirme uygulamalarıyla veya özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde yürütülen kuruma dayalı özel eğitim hizmetleri bu uygulamalardan bir tanesidir. Mekâna dayalı uygulamalardan bir diğeri ise eve dayalı sunulan özel eğitim faaliyetleridir. Eğitimin her şart ve durumda bireye ulaştırılması temeline dayanan evde özel eğitim faaliyetleri, eğitim hizmetlerinin bireylere eşit imkânlar dâhilinde sunulması politikası normal eğitim hizmetinden yararlanamayan bireyler için kolaylaştırıcı ve özel eğitim ortamlarının oluşturulmasının toplumların amaçlarından biri olmasını sağlamıştır. Buna bağlı olarak özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim hizmetlerinden yararlanması ve katılımının sağlanması önemli olarak görülmektedir (Bauman, 2002). Öğrencilerin geçirdikleri kaza veya hastalık sonucunda eski sağlığına bir süreliğine kavuşamamaları ve süregelen bir hastalık kazanması sonucunda eğitim kurumlarından bir süreliğine ya da sürekli olarak yararlanamamalarına neden olmaktadır. Öğrencilerin bazıları hastalıkları nedeniyle tedavisi evde veya hastanede sürdürüldüğünden okullarına devam edememektedirler (Susam, Talas ve Demir, 2019). Eğitim otoriteleri bu duruma bir çözüm bulmak amacıyla öğrencinin tedavi gördüğü süre boyunca okuluna devam edemeyen öğrencilerin eğitimlerine tedavi gördükleri evde veya hastanede devam etmesi uygulamasını çözüm olarak sunmuştur. Evde eğitim uygulaması öğrencinin tedavi sürecine bağlı olarak örgün eğitim gördüğü okuluna devam edememesi nedeniyle derslerine evde veya hastanede devam etmesi esasına dayanmaktadır. Evde eğitimden faydalanan bu öğrencilere kayıtlı buldukları okullarındaki öğretim programına göre eğitim verilmektedir (Zorver, Uçan ve Özalp, 2020).

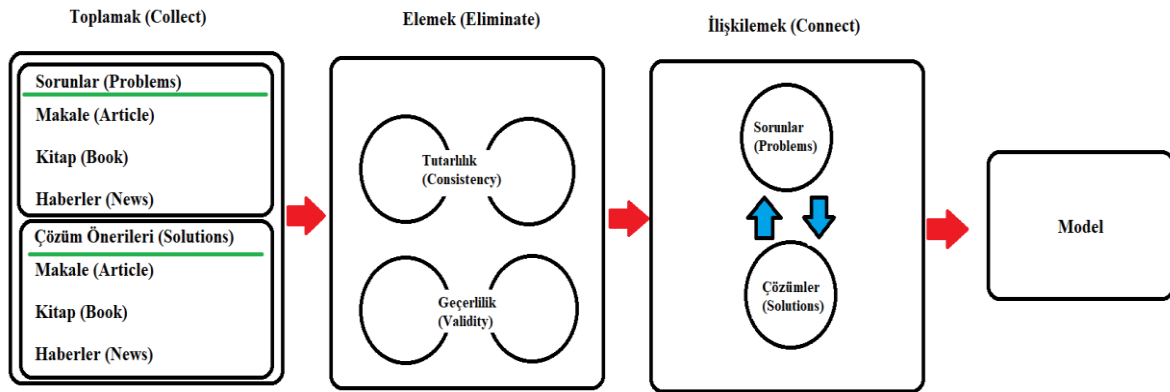
Evde eğitim; sağlık problemi gerekçesiyle örgün eğitim kurumlarından doğrudan faydalanamayacak durumda olduğunu sağlık raporu ile gösteren okul öncesi, ilkökul, ortaokul ve lise

dönemindeki özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için evde ve hastanede sunulan eğitim hizmetidir (<https://orgm.meb.gov.tr/>). Evde veya hastanede verilen bu hizmet evde eğitim olarak adlandırılmaktadır. Bu çalışmada evde ve hastanede eğitim çalışmalarını daha verimli ve etkili hale getirmek için nasıl bir etkileşim modeline ihtiyaç duyulduğu incelenecek ve geliştirilecektir. Önerilen modelin sadece ulusal evde eğitim çalışmaları için değil, tüm öğrenci destek çalışmalarında kullanılabilmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada kullanılan yöntem “üç aşamalı model oluşturma” ismi verilmiştir (Şekil 1). Üç aşamalı model oluşturma süreci, derleme çalışmalarının özgür yazımını içermekle birlikte sistematik derleme çalışmalarının (Zhao, Liang, Shen, Wang, Ma & Ma, 2020) süreçsel yapısını da hedeflemektedir. Dünya'nın eğitim alanındaki ihtiyaçları ile pandemi/covid-19 salgını sürecinde eve kapanan öğretmen ve öğrencilerin ihtiyaçları dikkate alınarak bir model oluşturulmaya çalışılmıştır. Daha önceden evde eğitim hizmeti almamış öğrenci ve veliler pandemi sürecinde aldıkları eğitim ile ilgili kaygılı bir pandemi süreci geçirmişken (Parczewska, 2020) evde eğitim hizmeti alan öğrenciler yüz yüze aldıkları eğitimden mahrum kalmış ve diğer arkadaşları gibi EBA üzerinden eğitim almaya devam etmişlerdir. Bu yeni sisteme alışık olmayan evde eğitim öğrencileri hem diğer öğrencilerle aynı düzeyde olmadıkları hem de yeni sisteme alışık olmadıkları için ayrıca kaygı yaşamışlardır. Oluşturulacak model, mevcut ve potansiyel sorunları çözebilecek bir yapıda olmalıdır. Bu amaçla makale, kitap ve haber gibi yazılı kaynaklar incelenmiş ve belirlenen ihtiyaçları giderecek çözüm önerileri derlenmiştir. Çözüm önerileri eleştirel bir bakış açısı ile sınanmış ve sorunlarla çözümleri kapsayan model oluşturulmuştur.

Şekil 1. Üç aşamalı model oluşturma süreci (Tree-stage model building process)

Üç aşamalı model oluşturma süreci, çalışmanın amaçları doğrultusunda evde ve hastanelerde eğitim hizmetlerine yön verecek bir modeli sunacak şekilde tasarlanmıştır. İlk aşama, alan yazındaki makale, kitap ve haber gibi çeşitli kaynaklardan sorunların ve çözümlerin derlenmesini kapsamaktadır. Bu aşamaya toplama aşaması denilmektedir. İkinci aşama, Eleme aşamasıdır ki bu aşamada toplanan sorun ve çözümler iki ilke ile elenmektedir. Bu ilkelerden ilki tutarlılıktır. Önerilen çözümlerin sorunlarla tutarlı olması, ülke gerçekleri ile uyumlu olması beklenmektedir. İkinci eleme ilkesi ise önerilen çözüm ve sorunların geçerli olmasıdır. Uygulama alanı, uygulanabilirliği olmayan çözüm önerileri ve sorunlar eleme aşamasını geçememektedir. Eleme aşamasını geçen çözüm önerileri ve sorunları üçüncü aşama olan ilişileme aşamasında bütünleştirmeye çalışılır. Elimizde kalan sorunlar ve çözümler ilişkilendirilerek bir yapı oluşturulur. Bu yeni yapı bizi modele ulaştırır. Üç

aşamada ulaşılan modelin alan yazında kopuk biçimde bahsedilen sorun ve çözümleri bütüncül biçimde ele alan ve geçerli, tutarlı ve ilişkili bir model olması beklenmektedir.

Bulgular

Çalışmamızın bu kısmında öncelikle alan yazındaki sorun ve çözümler toplanacak ve elenecektir. En sonunda ise model oluşturmak amacıyla elemeyen geçen sorun ve çözümler ilişkilendirilerek modelin oluşturulması için gayret gösterilecektir.

Evde ve Hastanede Eğitim

Bazı aileler çocuklarının farklı öğrenme stilleri, öğrenci davranışları ve öğrencinin sağlık durumu gibi özel durumlarından dolayı eğitimlerine okullarında akranları ile devam etmelerinin uygun olmadığını düşünmektedirler (Bauman, 2002). Öğrencilerin okullarındaki derslere doğrudan katılımlarını bazı faktörler engelleyebilmektedir. Öğrencilerin sağlık durumları nedeniyle okullarındaki eğitimine devam edememe gibi sebeplerden dolayı evde veya hastanede eğitim almaları gerekebilmektedir (Susam, Bridge ve Şahin, 2018). Süreğen hastalığı olan öğrenciler zihinsel olarak diğer öğrencilerden fazla farklılık göstermezken, genellikle sosyal uyumda sorun yaşamaktadırlar (Bolat, 2018; Murphy, 2014).

Anne karnında, doğum sırası ve sonrası farkına varılmaksızın bireyin fiziksel fonksiyonlarını sınırlandıran ve her zamanki günlük yaşantısında ömrünün sonuna kadar bakıma ihtiyaç duymasına neden olan süreğen hastalıklar, insanların eğitim hayatında da gerekli düzenlemeler yapılması hususunda önem arz ettiği söylenebilir. Bu durumlardan dolayı evde eğitim hizmeti bu düzenlemeler arasında yer almaktadır (Atılğan, 2018). Sağlık sorunu yaşayan öğrencilerin bazıları bu nedene bağlı olarak tedavilerine evinde ve hastanede devam etmek zorunda kaldıkları için kayıtlı oldukları okullarındaki eğitimlerine devam edememektedirler. Sağlık sorunu yaşadığı için okuluna devam edemeyen bu öğrenciler gerekli şartları sağlamaları durumunda eğitimlerine evde veya hastanede devam edebilmektedirler (Susam, 2019). Evde eğitim sağlık sorunu yaşadığı için tedavisi evde veya hastanede devam eden, okuluna devam edemeyen öğrencilerin eğitiminin evde veya hastanede yapılmasıdır (Susam, Demir ve Şahin). Evde eğitim, öğrencilerin çeşitli nedenlerden dolayı okul eğitimine devam edemediğinden dolayı eğitimine evde devam ettiği bir uygulamadır (Sarı, Karaca ve Kızılkaya, 2020). Evde eğitim hizmeti bireyin evini okul ortamı olarak kullanılması temeline dayanmaktadır. Bu eğitim şekli süreğen hastalığı olan özel gereksinimli öğrenciler için eğitim fırsatlarının değerlendirilerek sonuçların iyileştirilmesi olarak değerlendirilebilir (Atbaşı ve Pürsün, 2021). Hastanede tedavi gören okul dönemi öğrencilerinin hastanede kaldıkları süreye bağlı olarak, eğitim ve öğretim yönünden akranlarına göre büyük kayıplar yaşadıkları ve bunun neden olduğu psikolojik etkiler çok sık karşılaşılan sorunlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna bağlı olarak okul dönemi öğrencilerinin hastanede geçirdikleri süre içinde eğitim yaşantılarının devam ettirilmesi büyük önem taşımaktadır (Gültekin ve Baran, 2005).

Türkiye’de evde eğitim hizmetleri Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğine bağlı olarak yürütülmektedir. Evde eğitimden yararlanmak isteyen velilerin öğrencilerinin en az on iki hafta okuluna devam edemeyeceğini gösteren durum bildirir sağlık kurulu raporu ile bölgesinde bulunduğu rehberlik ve araştırma merkezi (RAM) ‘a başvurmaları sonucunda gerekli incelemeler yapılarak ilçe özel eğitim hizmetleri kurulunca evde eğitim kararı alınmaktadır. Evde eğitim kararı olan öğrencinin eğitimine doktor kararına bağlı olarak hastanede devam edilebilir (Bülbül, 2017). Yine evde eğitim kararı alınan bu öğrenciler için ilçe özel eğitim hizmetleri kurulunca öğretmen görevlendirmesi yapılır. İlgili özel eğitim hizmetleri yönetmeliğine göre evde eğitim için

görevlendirilecek öğretmenlerde aranan temel kriterlerden bazıları öğrenci derslerine ve sınıf kademesine uygun branş olması ile görevlendirilecek öğretmenin gönüllü olmasıdır. Evde eğitimde görevlendirilecek öğretmenlerde aranan şartlardan birinin gönüllük olması dikkat çekici olarak değerlendirilmektedir. Yıldırım, Talas, Yazıcı, Nural, Çelebi, Çetin ve Çaylak'a (2015) göre evde eğitim kararı doğrultusunda Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından görev verilen öğretmen, evde eğitim kararı olan öğrencinin eğitim öğretim yılı boyunca kayıtlı olduğu okulun programına uygun olarak hazırlanan bireysel eğitim programları ile bireyin eğitim faaliyetlerini düzenlemek ve yürütmekle yükümlüdür. Ek olarak söylenecek olursa evde eğitim gören öğrenciler eğer normal eğitim programına bağlı olarak evde eğitimine devam edebilecek durumda ise bireysel eğitim programı yapılmaz.

1996 ve 1999 senelerinde öğrencilerin evde eğitimden yararlanması için dini sebepler, ayrımcılık, çocuğun güvenliği endişesi, çocuğun sağlık sorunu gibi nedenlerin olduğu öne sürülmüştür. Öğrencilerde hastalık, zihinsel, fiziksel, davranış problemleri ve diğer özel durumlar nedeniyle öğrencilerin evde eğitim uygulamasından faydalanacağı belirtilmiştir (Isenberg, 2007). Diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de sağlık sorunu yaşadığı için evde kalan öğrenciler için gerekli görüldüğünde bireysel öğretim programları hazırlanıp uygulanmaktadır. Çocukluk döneminde öğrencilerin çoğu hastalık evresinden geçer. Bunların çoğu kısa süren veya ciddi olmayan hastalıklardır. Bu çocukların hastalıkları yıllar boyunca sürecektir süregelen hastalıklar olabilmektedir. Süregelen hastalığı olduğu için sağlık sorunu yaşayan öğrenciler kendilerini uzun süreli olarak dikkatini derste tutamayacak kadar kötü hissedebilirler veya önemli konular derste işlenirken okullarında olmayabilirler. Özel sağlık ihtiyaçları bulunan öğrencileri tanımlamak için tıbben kırılğan olan hasta terimi kullanılır. Tıbben kırılğanlık herhangi bir duruma özgü değildir, fakat bireyin sağlık durumunu yansıtmaktadır (Özdoğan-Şahin, 2019). Toplumda doğuştan olan ya da sonradan çeşitli hastalık ve kazalardan dolayı sağlık problemi yaşayan bireylerin eğitimi sosyal devlet anlayışında önemli yer tutmaktadır. Çağdaş ve demokratik ülkeler engelli vatandaşlarını sosyalizasyon sürecine dâhil etmek, topluma kazandırmak ve moral bakımından desteklemek için engelli bireylerin eğitimini önemli bir yere koymaktadır. Bazı ülkeler engelli ve sağlık problemi yaşayan öğrencilerin eğitimini tam anlamıyla yaparken kimi ülkeler bu alanda nitelikli eğitim için yeni yeni derinlemesine çalışmaktadır (Kara, 2017).

Türkiye'de yürütülen evde eğitim hizmeti sistemi, ABD ve Avrupa ülkelerindekine benzeyen felsefi, ahlaki, dini, teknolojik gibi gerekçelerle değil de öğretimde birliğin sağlayabilmesi amacı ile farklı bir içerikte ve yasal olarak özel eğitim kapsamında ele alındığı ifade edilebilir. ABD ile Avrupa ülkelerinde evde eğitim hizmeti seçilmesini aileler, okulun çevresi ve verilen eğitimin niteliği ile ilgili kaygılardan; ulaşmak istedikleri ahlaki, dini ve felsefi bakış açısı doğrultusunda eğitimden yararlanmak isteklerinden; gelişmiş olan teknolojiye bağlı olarak uzaktan eğitim tercihleri ile öğrencilerin bireysel özellikleriyle ilgili ihtiyaçlarına bağlı olarak tercih ettikleri belirtilebilir. Seçilme gerekçelerine bağlı olarak evde eğitim hizmeti çeşitli biçimlerde tanımlanmıştır (Atılğan, 2018). Türkiye'de evde eğitim uygulaması sadece sağlık sorunu yaşadığı için okuluna devam edemeyen öğrencileri kapsamaktadır. Bu açıdan bakıldığında Türkiye'de uygulanmakta olan evde eğitim uygulaması bir tercih değil zorunluluktur. Hasta öğrencilerin tedavi gördükleri süre boyunca okula devam edememelerine bağlı olarak eğitimine evde devam edilmesi gerçeğine dayanır.

Evde eğitim gören bazı öğrencilerin daha başarılı olduğu düşünülse de sosyalleşme ve değerlere erişme konularında dezavantajlı konumda oldukları düşünülmektedir (Kunzman & Gaither, 2013; Medlin, 2013). Bu nedenle önerilecek modelin, öğrencinin sosyalleşmesini sağlayacak çeşitlilikte insan ile görüşmesini mümkün kılmalıdır. Bununla beraber evde eğitimin tercih nedenleri arasında yer alan velinin kendi inanç ve düşünce kalıplarına göre eğitme amacı (Yuracko, 2008), velinin çocuğun özgür tercihlerini perdeleyebileceği, yaşamak istemediği bir hayatı dikte edebileceği gibi olasılıklar düşünülerek kontrol altına alınma gerekliliği belirmiştir. Elbette tüm evde eğitim

çalışmaları benzer amaçla yapılmamaktadır (Romanowski, 2006). Örneğin; çocuğun engeli ve/veya rahatsızlığı nedeniyle ülkemizde evde eğitim çalışmaları yapılmaktadır ama bahsedilen neden hem dünyada hem de Türkiye’de giderek artmaktadır. Bu nedenle ailenin etkisini yok etmeyen ama yaşadığı topluma uyum sağlayabilecek biçimde toplum kural ve kaidelerine karşı bilgili ve saygılı birey yetiştirmek için aile ve öğretmen dışında da başka öğrenci ve yetkili görme, tanışma ihtiyacı bulunmaktadır.

Evde Eğitim ve Okul Eğitimi

Evde eğitim hizmetinin giderek daha da yaygınlaşmasının, temelde, bireye sağladığı faydalardan kaynaklandığı söylenebilir. Başka bir açıdan ise ailelerin çocuklarının eğitimine evde devam etmeye karar vermelerinin nedenleri, bu uygulamanın sağladığı faydalarla örtüşmektedir (Şad ve Akdağ, 2010). Tedavi süresince eğitimine evde ve hastanede devam eden öğrencilerin aldığı bu hizmet konusunda ulusal ve uluslararası gelişmeler yaşanmaktadır (Erbasan ve Sağlam, 2020). Evde eğitim çözüm niteliği taşıyan bir uygulamadır. Sağlık sorunu nedeniyle okuluna devam edemeyen öğrencilerin eğitim hayatlarına devam etmeleri amacıyla uygulanan geçici bir özel eğitim hizmetidir. Türkiye’de uygulanmakta olan evde eğitim hizmetinin okulun bir alternatifi olmadığı ve sadece sağlık sorunu yaşadığı için okuluna devam edemeyecek durumda olan öğrencilere yönelik olduğu unutulmamalıdır.

Evde eğitim uygulamasının okul eğitiminden farkı açıktır. Evde görülen eğitim, öğrencilerin sağlık sorunlarına bağlı olarak tedavi gördükleri süre boyunca okullarına devam edememeleri gerekçesiyle derslerine evde devam etmesidir. Evde eğitim gören öğrencilerin eğitim gördükleri bu yeni eğitim ortamına bağlı olarak dezavantajları ortaya çıkmaktadır. Bu dezavantajlar Susam ve diğerleri (2019) tarafından; evde yapılan derslerin çeşitli nedenlerle aile fertleri tarafından bölünmesi, evde öğrencinin akademik eğitim yanında diğer destek alanlarında ihtiyacını karşılayacak psikolojik danışmanların bulunmaması, evde eğitimde görevli öğretmenlerin ulaşım ve diğer lojistik ihtiyaçlarının karşılanmaması ve evde okulun fiziki şartları ile taşınamayan ders araçlarından yararlanılamaması olarak açıklanmıştır. Bolat’a (2018) göre öğrencilerin hastalık ve yorgunluk sebebiyle okul devamsızlığına bağlı olarak sınıf içinde etkinliklere katılamadıkları, motor becerilerde yetersiz kaldıkları, beden eğitimi derslerine katılamama gibi durumları ile karşılaşmaktadırlar. Çocukların hastalıklarına bağlı olarak gelişimlerinde gerilemeler olmakta, tedavisi uzun süren ciddi hastalık sürecinde çocuklarda çeşitli davranış problemleri ortaya çıkmaktadır.

Evde eğitim hizmetinin kendine özgü yapısı ve sorunları bulunmaktadır. Evde eğitimden faydalanan öğrencilerin çoğu daha önce okul eğitimine başlamış öğrencilerdir. Bu öğrenciler okullarında normal eğitimlerine devam ederken herhangi bir sağlık sorunu nedeniyle alışık oldukları okullardan uzak kalmaları sonunda bu özel eğitim hizmetinden faydalanmaktadırlar. Tedavi süreci bittiğinde okuluna dönmesi beklenen bu öğrencilerin evde eğitim gördükleri sürece okul eğitiminin eksikliğini hissetmeyecekleri bir evde eğitim uygulamasına ihtiyaçları vardır.

Evde eğitim çalışmaları neo-liberal eğitim anlayışının, özel eğitim ile özel okullaşma gayretlerinin mikro ölçekte dönüşüme uğrama çabalarının da merkezinde bulunmaktadır. Bazı şirketler, evde eğitim faaliyetlerini özel okulları bünyesine almak için dünya çapında bazı faaliyetler organize etmektedir (Aurini & Davies, 2005). Bu gayretlerin evde eğitim alan ve maddi durumu yeterli olmayan çocukların durumundan faydalanmak isteyen şirketlere izin vermemek adına hükümet ve devlet destekli bir yapı oluşturulmalı ve bu yapı korunmalıdır. Sadece denetim amaçlı olmayan bu yapı, sistemin destekleyici gücü olmalıdır. Gerek öğretmenlerin seçimi ve görevlendirilmesinde, gerek hizmetiçi eğitimler ile öğretmenlerin niteliklerinin artırılmasında ve gerekse ihtiyaç duyulan ders araçlarının temininde bu merkezi yapı destek olabilmelidir.

Ailelerin motivasyonunun çocuğun başarısında etkili olduğunu bilinmektedir; evde eğitim alan çocukların akademik başarıları üzerinde yapılan araştırmalar etkiler arasında ailenin ideolojik duruşunun ve almış olduğu eğitimin büyük etkisi olduğu yönündedir (Collom, 2005). Bu nedenle ailenin etkileşeceği, öğrenip kendini geliştirebileceği bazı ortamları sağlayan bir model oluşturmak gerekmektedir. Örneğin; başka aileler, başka evde eğitim alan öğrenciler ve öğretmenleri ile tanışan aileler etkileşim neticesinde daha gerçekçi ideolojilere ve eğitim ile ilgili daha geçerli bilgiye sahip olabileceklerdir.

Yurtdışındaki evde eğitim uygulamaları isteğe bağlı olduğundan, öğrencinin program, materyal ve kitap gibi ihtiyaçları ailelerin sorumluluğundadır ve bu onları hem maddi açıdan hem de ailenin eğitimsel yeterlilikleri açısından zorlamaktadır (Hanna, 2012). Ülkemizde evde eğitim alan çocuklara hem rehberlik hem de kitap ve benzeri materyal desteği sağlanmaktadır. Bu desteğin devam etmesi modelde bulunması gereken bir durumdur.

Okulların radikal akımlara karşı öğrenciyi koruyan, gerçekçi davranmayı öğreten bir tavrı vardır (Gaither, 2009). Evde eğitim sistemine önerilecek modellerle birlikte öğrencinin sosyalleşme imkânı da eklenmelidir. Akran öğretiminden mahrum kalan, ders dışı sohbet yaparak tanımlanmamış ihtiyaçlarını giderme fırsatı bulan okul öğrencilerinin sahip olduğu imkânlarla benzer imkânlar bulan öğrenciler öncelikli hedef olmalıdır. Önerilecek modelin ileriki yıllarda gündeme gelecek olan evden okulla eğitim, evlerde ortak eğitim gibi çeşitli tasarım modellerine de açık olması gerekmektedir. Evden okulla eğitim; evden internet bağlantısı ile okulda eğitim alan arkadaşlarının dersine bağlanan öğrencilerin eğitim modelini betimlerken evlerde ortak eğitim; iki ya da daha fazla evdeki çocuğun uzaktan eğitim sistemiyle ortak eğitim almasını sağlayan eğitimidir. Bu ve benzeri başka eğitim tasarımlarına açık olacak bir model önermek gelecek çalışmalar için de önemlidir.

Birçok aile pandemi süreci ile birlikte evde eğitim ile tanışmıştır. İlk başlarda espirili paylaşımlar ve algı sahibi iken daha sonraları negatif görüşler paylaşmaya başlamışlardır (Ewing & Vu, 2020). Bunun temel nedeni, sürecin uzun sürmeyeceğini düşünmeleri ve teknolojinin çözüm olacağına olan inançtı ancak karşılaşılan yeni durum, hazırlıklı olunan bir durum değildi. Bu yeni durumla birlikte uzun süre kullanılabilir teknolojik sistemlerin kurulması hızlanmış ve kurulan sistemler sayıca artış göstermiştir. Gerçekleşen bu altyapı gelişiminin evde eğitim hizmetlerine de katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Evde Eğitimde Öğretmen Görevlendirme

Evde eğitim kararı alınan öğrencilerin evde eğitim faaliyetlerini yürütmek amacıyla MEB tarafından öğretmen görevlendirmesi yapılmaktadır. Evde eğitimde görev alacak öğretmenlerin görevlendirilmesinde ilk olarak evde eğitim öğrencisinin okuluna bakılmaktadır. Öğrencinin kendi okulunda görev yapan öğretmenlerden gönüllü olanların olması durumunda görevlendirme yapılmaktadır. Evde eğitimde görevlendirilecek öğretmenlerin istekli olmalarının beklenmesi dikkat çekici bir durum olarak görülebilmektedir. Evde eğitim kararı alınan öğrencinin kendi okulunda veya diğer okullarda istekli öğretmen olmaması durumunda bu öğrenciler için öğretmen görevlendirmesi yapılamaması, öğrencinin o yıl eğitim hizmetlerinden yararlanamaması anlamına gelmektedir. Türkiye'de evde eğitimde görevli öğretmenlerin çoğu özel eğitim öğretimi değil, sınıf öğretmeni veya diğer branş öğretmenleridir (Güler ve Çapri, 2020). Susam ve diğerlerinin (2018) evde eğitim hakkında veli görüşlerini inceledikleri araştırmalarında araştırmancının çalışma grubunu oluşturan 10 veliden 2'sinin öğrencisine evde eğitim kararı olduğu halde öğretmen görevlendirmesi yapılmadığı sonucuna varmışlardır.

Evde eğitimde görevlendirilecek öğretmen seçiminde çelişkiler olduğu gibi bu hizmette görevlendirilen öğretmenlerin bu hizmete uygunluğu konusunda da çelişkiler vardır. Susam'a (2019) göre evde eğitim hizmetinin başarıya ulaşmasında görevlendirilecek öğretmenlerin seçilme şekli ve özellikleri önemli yer tutmaktadır. Evde eğitimde öğretmen görevlendirilmesi yapılması aşamasında görevlendirilecek öğretmenlerde aranması gereken özellikler şu şekilde sıralanabilir;

- Öğrencinin ihtiyacına göre seçilmesi,
- Evde eğitim konusunda uzmanlaşmış olması,
- Tecrübe sahibi olması,
- Gönüllü ve mesleki bilgilerini güncelleyen öğretmen olması

Evde eğitim faydalı bir uygulama olmasına rağmen; uygun materyaller, sınıf ortamının oluşturulması, öğretmen eğitimi, alanında uzman öğretmenlerin görevlendirilmesi, öğrencilerin sosyalleşmesine de imkân sağlama, ders sürelerini arttırma ve çeşitliliğini arttırma gibi görüşler ön plana çıkmaktadır (Yıldırım vd., 2015). Evde eğitimde görevlendirilen öğretmenlerin en fazla karşılaştıkları sorunlardan biri de öğretmenlerin ders verdikleri öğrencinin evine ulaşımıdır. Öğretmenler öğrencinin evine ulaşımını kendi imkânlarıyla sağladıklarını, aynı zamanda öğrencinin evinin toplu taşımaya yakın olmaması durumunda zorluk yaşadıkları için varsa kendi ulaşım araçlarıyla veya velinin kendi aracıyla öğrencinin evine ulaşım sağladıklarını söylemişlerdir (Susam vd., 2019). Öğretmenlerin görevlendirme sonrasında ulaşım ve ders aracı bulma konularında sorunlar yaşadıkları düşünüldüğünde bu öğretmenlerin görevlendirilmesi aşamasında tüm bu sorunlar göz önünde bulundurulmalıdır. Susam ve diğerleri (2018) yaptıkları araştırmalarında çalışma grubunu oluşturan 10 evde eğitim öğrencisinden 2'sine öğretmen görevlendirilmediğini ortaya koymuşlardır. Evde eğitim kararı olan öğrencilere öğretmen görevlendirilmesinin hiç yapılmaması sorunu yanında bu öğretmenlerin geç görevlendirilmesi de önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Evde eğitim kararı olmasına rağmen öğretmen görevlendirilmeyen öğrenci kalmaması için evde eğitimde görevlendirilmesi planlanan öğretmenlerin eğitim-öğretim dönemi başlamadan önce belirlenmesi önem taşımaktadır.

Evde eğitim hizmetlerinin etik, eğitimsel ve ekonomik bazı zararlarının olabileceği bilinmektedir (West, 2009). Çocuğun evden okula sürekli engellerinden ötürü taşınması zor, eziyetli, yorucu ve masraflı olacaktır ancak arkadaşsız yetişmesi de mutsuz yetişmesine sebep olabilecektir. Bu nedenle çocuğun önce sağlığı ve sonra eğitim alma hakkı düşünülmekte, buna öncelik verilmektedir. Bu süreçte arkadaşlarının olması daha sonraki adımlar olarak tasarlanmaktadır. Hâlbuki sağlığını tehlikeye atmadan yapılacak farklı tasarımlar, çocukların sosyalleşme ihtiyacını da cevaplayacaktır. Çocukların kariyer planlarının gerçekçi olması alacakları eğitime bağlıdır. Sağlık konusunda çözüm ararken kariyer gelişimleri ihmal edilmemeli, bunun için ise evde eğitim alanlar arasında bir ağ (network) oluşturulmalıdır (Neuman ve Aviram, 2003). Ağ oluşumuna destek olabilecek bir model önerilmelidir.

Evde eğitim gören öğrenciler arasında üstün zekâlı öğrenciler de bulunabilmektedir (Jolly, Matthews ve Nester, 2013). Hem engellilik hem de üstün zekâlılık olası durumlar arasındadır. Bu durumdaki çocuklar problem çözmeye yatkın, istekli çocuklardır. Bu çocukların daha çok durumla karşılaşabilmesi, alanında uzman insanlarla etkileşmesi ve kendi durumundaki öğrencilerle etkileşmesi önemli bir gerekliliktir. Bu tür çocuklara ya nitelikli öğretmen görevlendirilmeli ya da süreç içinde öğretmenin üstün zekâlı öğrenciler konusunda nitelikli duruma gelmesine destek olunmalıdır. Modelin bu destek hizmetini sağlıyor olması gerekmektedir. İster üstün zekâlı ister diğer öğrenciler olsun evde eğitimde sosyalleşme ve vatandaşlık bilinci sağlamak için merkezi desteğin sağlandığı bir modele ihtiyaç vardır (Arai, 1999).

Evde Eğitim Öğretmenleri ve Hizmetiçi Eğitim

Türkiye’de yeni bir hizmet olarak ele alınan evde eğitim uygulamasında görev alan eğitimcilerin yeterli uzmanlıklarının olmadığı, buna bağlı olarak da hizmet içi eğitimlere ihtiyaç duyulduğu söylenebilir (Susam, 2019). Evde eğitim hizmetinde görev alacak eğitimciler için mesleki eğitimler planlanması, evde eğitim ortamının zenginleştirilmesi amacıyla ders aracı eksiklerinin giderilmesi ve genel olarak toplumun tüm kesimlerine evde eğitim hizmeti hakkında bilgilendirici etkinlikler planlanmalıdır (Susam vd., 2018). Öğretmenler, hastane eğitim ortamlarında fiziksel şartların yeterli olmadığını, öğrenci niteliğinin eğitim-öğretimde esneklik yapılmasını gerektirdiğini, hastane okulunda çalışan öğretmenlerin daha sabırlı ve donanımlı olmaları gerektiğini, hastane eğitim okullarına yönelik hizmet içi eğitim seminerlerine ihtiyaç olduğunu ifade etmişlerdir (Işıktekiner ve Akbaba, 2011). Bu durumun sebebi olarak evde eğitim için görevlendirilen öğretmenlerin bu konuda bir tecrübesinin aranmaması ve evde eğitim konusunda mesleki bir eğitime alınmaması gösterilebilir. Evde eğitimde görevlendirilmeden önce oldukça başarılı olan öğretmenler bir anda hiç bilmedikleri bir alan olan evde eğitim hizmetinde görevlendirilmeleri sonucunda birçok sorunla karşılaşabilmektedirler.

Evde eğitim hizmetinden yararlanan öğrenciler için ders sürelerinin özellikle planlanmış olması ve her öğrenci için ayrı ayrı hangi aralıklarla kaç dakika ders yapılacağı tartışma konusudur. Bazı araştırmalara göre evde eğitim hizmetinde karşılaşılan en büyük sorunlardan biri evde eğitim gören öğrencinin yorgunluk yaşamasından dolayı derslerden kısa sürede kopmasıdır. Buna bağlı olarak evde eğitim gören her öğrenci için ayrı ayrı ders süresi ve ders arası düzenlenmelidir (Susam, 2019). Evde eğitimde görevlendirilecek öğretmenlerin daha önce planlanmış eğitimlerle sıralanan bu durumlara profesyonel bir şekilde yaklaşarak ilerlemesi gerekmektedir. Evde görevli eğitimcilerin alacakları hizmet içi eğitimlerin içeriği evde eğitimde yararlanılacak özel eğitim yöntemleri, hasta çocukları anlama ve rehberlik, evde eğitimde ölçme değerlendirme şeklinde olmalıdır. Okul eğitiminden farklı olan evde eğitim uygulamasında görevlendirilen öğretmenler, bu eğitim hizmetlerine yönelik donanımları edinerek evde eğitim hizmetine başlamalıdır (Susam, 2019).

Evde Eğitimde Ders Araçları

Evde eğitimde ortaya çıkan ders araçları eksiklerini aile ve öğretmenler kendi imkânlarıyla gidermeye çalışmaktadırlar. Öğrencilerin hastalık durumları ve derse odaklanma süreleri göz önünde bulundurularak evde eğitime yönelik ders araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır (Susam, 2019). Evde eğitim öğretmeni ders araçlarını öğrencinin evine taşımak, bazı araç gereçleri ev ortamında güvenli olamayacağı için eve götürmemek gibi konularda zorluk yaşamaktadır (Peker ve Taş, 2017). Özel eğitim gereksinimi duyan her öğrencimize ulaşmak için taşınabilir eğitim araçları oluşturulacak ve eğitimsiz çocuk bırakılmayacaktır. İhtiyaç duyan çocuk ve ailelere evden eğitim konusunda gerekli altyapı oluşturulacaktır (2023vizyonu.meb.gov.tr). Türkiye’de uygulamada olan evde eğitim hizmetinin öğrencinin tedavisinin devam ettiği süre içinde eğitimine devam etmesi konusunda önemli bir uygulamadır. Ancak evde eğitim gören öğrencilerin süreci tedavileri bittiğinde okullarına dönecekleri ve eğitimlerine akranlarıyla eşit şartlarda devam edecekleri unutulmamalıdır. Buna bağlı olarak öğrencinin tedavi gördüğü süre boyunca aldığı eğitim hizmetlerinin bir özel eğitim faaliyeti niteliğinde olduğu, özel hazırlanmış ders ortamlarında özel ders araçları kullanılarak yapılması gerektiği göz ardı edilmemelidir. Evde eğitim hizmetinde kullanılmak üzere geliştirilecek ders araçlarında bulunması gereken nitelikler şu şekilde sıralanabilir;

- Taşınabilir boyutlara sahip
- Renkli ve büyük puntolu
- Somut
- Öğrencinin seviyesine uygun

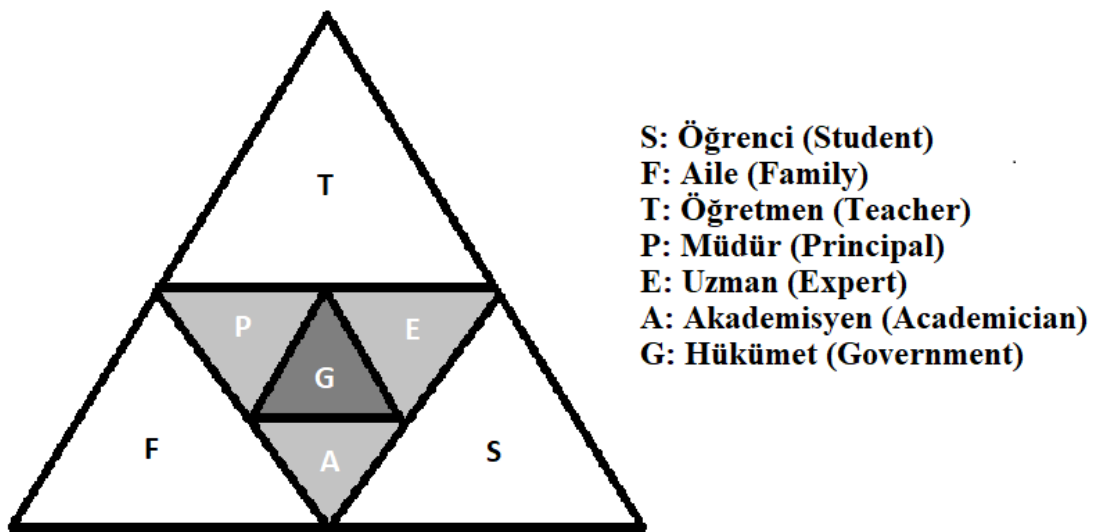

- Tehlikesiz özelliklere sahip
- Çok fonksiyonlu kullanım özellikleri
- Hijyenik eğitim ortamına uygun
- Teknolojik (Susam, 2019).

Evde eğitimde kullanılmak üzere hazırlanacak ders araçlarında normal eğitimde kullanılacak ders araçlarında olan özellikler yanında hasta çocuğun dikkat süresi ve edilgen yapısını da dikkate alması gereken özellikler olması gerekmektedir. Evde eğitim alan öğrencilerin dikkatleri, aldıkları ilaçlar ve sağlık durumuna bağlı olarak 10 dakikaya kadar düşebilmektedir. Bu öğrenciler hastalıkları nedeniyle hijyenik kurallara çokça dikkat etmek zorundadırlar. Bu nedenle kullanılacak ders araçları tüm bu hassas noktaları düşünerek ortaya çıkarılmalıdır.

Modelin Sunumu

Önceki bulgular ışığında sistemin tüm unsurları incelenmiş, gruplandırılmış ve ilişkilendirilerek Şekil 2'deki model oluşturulmuştur. Bu model, fraktal bir yapıya sahiptir. Fraktal yapı her bir bileşeni büyük yapı ile uyumlu yapılar için kullanılmakta ve doğada en çok rastlanan örüntü biçimi olduğu bilinmektedir. Fraktal yapının merkezinde, hükümet desteği yer almaktadır çünkü tüm veriler merkezi bir desteği gerekli kılmaktadır. Bir dış katmanda öğretmenin destek alabileceği okul müdürü, alan uzmanı ve akademisyen yer almaktadır. Okul müdürü, ders araç-gereçleri ve imkânları konularında destek olurken uzmanlar uygulamalardaki tecrübelerini aktararak ve akademisyenler de yeni çalışmalar ve bulgulardan haberdar ederek destek olacaktır. En dıştaki yapı ise öğrenci, öğretmen ve veliden oluşan gerçek ve yaygın yapıdır. Model, merkezdeki destek üçgeninin etrafındaki üçgenlerle temas noktalarına atıf yapmaktadır. Örneğin; merkezdeki destek üçgeninin öğrenci ile ortak bir kenarı varken aynı zamanda öğrenci-aile ve öğrenci-öğretmen ilişkilerinde de temas noktaları bulunmaktadır. Bunun anlamı; öğrencinin direkt desteğe ihtiyaç duyduğu gibi öğrencinin ailesi ve öğretmeni ile olan etkileşimlerinde de bu desteğin gerektiği gerçeğidir.

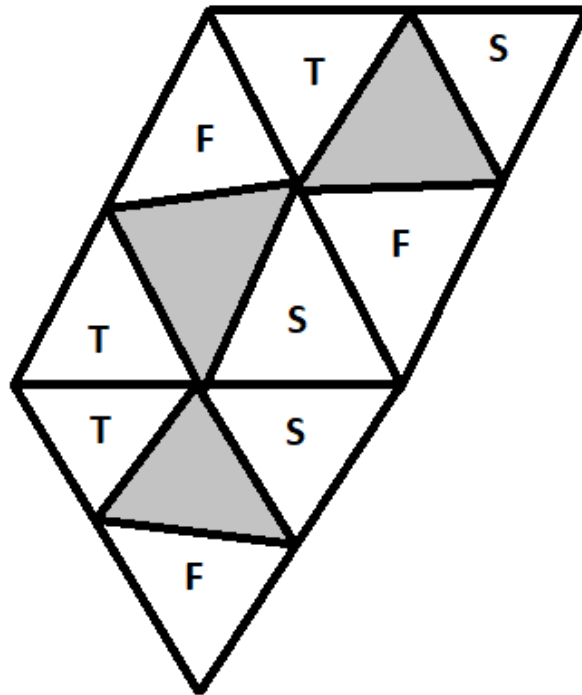

Şekil 2. Evde ve hastanelerde eğitim için önerilen model

Önerilen modelde temel bir üçgen bulunmaktadır. Bu üçgende fraktal biçimde farklı görevliler bulunmaktadır. Merkezdeki görevliler; akademisyen, uzman, müdür ve hükümet yetkilileridir (Vali, muhtar, vb.). Bu görevliler, ailenin öğrenci ve öğretmeni ile olan ilişkileri ile öğrencinin öğretmeni arasındaki etkileşimine destek vermekle görevlidir. Ayrıca birebir biçimde öğrenciye, aileye ve öğretmene ihtiyaç duyduğu konularda destek olmalıdır. Her bir üçgen bir evde eğitim yapılanmasını bizlere gösterir. Her öğrenci için bir adet bahsedilen bu modelden oluşturulmalıdır. Süreç içerisinde ihtiyaç duyulan finansal, hukuksal, yönetsel ve ulaşım gibi sorunlar hükümet tarafından çözümlenmelidir. Gerek direkt aile, öğretmen ve öğrencilerin talepleri doğrultusunda gerekse dolaylı yoldan okul müdürü, akademisyen ya da uzman tarafından talepler hükümet yetkililerine iletebilmeli ve çözülmesi istenmelidir.

Merkezi yapının, destek vermenin ötesinde bir de farklı etkileşimleri sağlama sorumluluğu olmalıdır. Farklı etkileşim hem üçgen içinde hem de diğer üçgenler ile çoklu etkileşim şeklinde olabilmelidir (Şekil 3). Önerilen çoklu model, evde ve hastanede eğitim alan öğrencilerin sosyalleşmesi için düşünülmüştür. Eğer birimler etkileşerek bir araya gelmeyi uygun görürse kısa sürelerde ve uygun mekânlarda birimlerin farklı biçimlerde etkileşmesine izin verilmelidir. Bu etkileşimler farklı birimlerdeki ailelerin öğretmenlerle, farklı birimlerdeki öğrencilerin birbiriyle ve farklı birimlerdeki öğretmenlerin birbiri ile etkileşmesinin önünü açmaktadır.

Şekil 3. Evde ve hastanelerde eğitim için önerilen çoklu model

Evde ve hastanelerde eğitim alan öğrencilerin en çok ihtiyaç duyduğu sosyalleşme ve iletişim becerilerinin oluşturulacak çoklu modellerle giderilmesi öngörülmektedir. Farklı birimlerin bir ağ

üzerinden etkileştirilmesi ve etkileşimin yapay zekâ destekli merkezi bir yönlendirme ile yürütülmesi modelin en güçlü yönlerinden birisidir. Bu model sayesinde, amaç doğrultusunda, küçük sınıflar oluşturmak ve birden çok öğretmenle ders işlemek mümkündür. İhtiyaçlar doğrultusunda oluşturulacak küçük etkileşim ağlarına örnek Şekil 3'te gösterilmiştir. Bu etkileşimin temel amacı öğretimden çok sosyalleşme ve etkileşmedir. Üç farklı birim üçgenin farklı biçimlerde birbiriyle etkileşmesi mümkündür; bazen bir birimin velisi diğer birimin öğretmeni ile etkileşirken bazen de iki evde veya hastanede eğitim alan öğrenci etkileşebilmektedir. Bu farklı etkileşim olasılığı, evde eğitimin sorunlarına çözüm olarak görülen en önemli özelliktir. Modelle birlikte her evde eğitim alan öğrenci için üçgen modeldeki yapının kurulması ve süreç içerisinde ihtiyaçlar doğrultusunda bu üçgenlerin yüz yüze ve/veya çevrimiçi etkileşmesi öngörülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Öğrencilerin kayıtlı oldukları örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerine devam ederken bir hastalığa yakalanması veya bazı çocukların doğuştan süregelen hastalıklarının olması eğitim kurumlarından doğrudan yararlanmalarına bir süreliğine veya sürekli olarak engel olabilmektedir. LÖSEV'in 2018 tarihli raporuna göre bu kurum bugün 30.000 üzerinde hastaya eğitim ve sağlık desteği vermektedir (www.losev.org.tr). Örgün eğitim kurumlarından bir süre veya sürekli olarak yaralanmayacak olan öğrencilerin eğitimlerine devam etmesi amacıyla evde eğitim hizmeti uygulamaya koyulmuştur. Bu hizmet öğrencilerin tedavi süresince eğitimlerine evde devam etmelerini kapsamaktadır. Günümüzde eğitim sistemlerinin sürekli olarak kendini güncelleyen bir sistem olduğu gerçeğine bağlı olarak evde eğitim konusunda da eksik ve gelişmesi gereken yönler bulunmaktadır. Evde eğitim konusunda eksik olan ve gelişmesi gereken yönler gerekli önlemler alınarak tamamlanmalıdır. Daha önce evde eğitimde görev almamış bir öğretmenin ilk defa evde eğitimle karşılaştığında ilk olarak merak ettiği şey evde eğitimin neden tercih edildiğiyle ilgilidir (Leon, 2014). Türkiye'de evde eğitim hizmeti sadece sağlık sorunlarına bağlı olarak uygulanmaktadır ve MEB tarafından yürütülmektedir. MEB'in hasta çocukların eğitim sorununa bir çözüm olarak uygulamaya koymuş olduğu bu hizmet, öğrencilere büyük fayda sağlaması yanında çözüm bekleyen yönleriyle uyulamaya devam edilmektedir. Türkiye'de evde eğitim uygulaması; başvuru şartları, evde eğitim alacak bireyin ders saati, evde eğitime öğretmen görevlendirilmesi ve çalışma saatleri, ailelerin ve öğretmenlerin görev ve sorumlulukları ve öğretim programı ve öğrencinin başarısının değerlendirilmesi başlıkları altında incelenmiştir (Atılğan, 2018). Evde eğitimde görevli öğretmenler bu eğitimin yapıldığı ortamda masa, sıra, tahta ve bilgisayar gibi temel eğitim materyallerinin olmadığı ve bu nedenle evde eğitim hizmetinin geliştirilmesi gereken yönlerinin belirlenmesi ve çözümlerin bulunması amacıyla çalışmaların yapılması bu hizmetin verimi açısından önemlidir (Kirk ve Winthrop, 2006). Evde eğitim uygulaması ile ilgili bu hizmetten yararlanan tüm öğrencilerin üst düzey fayda sağlaması amacıyla bir model ortaya koyulmalıdır.

Çağımızda özellikle gelişmişlik düzeyi yüksek ülkelerde çocuklara diğer ülkelere göre daha fazla değer verilmekte olup, eğitim ve sağlık konularında baba ve anneler kadar devlet de çocuğa sahip çıkmaktadır (Gültekin ve Baran, 2005). Öğrencilere değer verilerek evde eğitim gibi adımlar atılsa da bu denli olumlu hizmetlerin de geliştirilmesi gereken yönleri karşımıza çıkmaktadır. Hastanede eğitimde görevli bazı öğretmenler, hastanede fiziksel şartların yeterli olmadığını, öğrenci durumunun eğitim-öğretimde esneklik yapılmasına yol açtığını, hastanede görev yapan öğretmenlerin daha sabırlı ve donanımlı olmaları gerektiğini, hastanede görev yapan öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim seminerlerine ihtiyaç duyulduğunu ifade etmişlerdir (Bolat, 2018).

Evde eğitimden yararlanan öğrenciler yoğun tedavi zamanlarında çok ağır ilaçlar kullanmaktadırlar. Bu ilaç ve tedavi etkisi ile öğrencilerin yorgun olmalarından dolayı dikkat süreleri çok kısa olmaktadır. Öğrencilerin benzer durumlarda derslerine katılamaması ya da ders içeriğinin ağır gelmesi durumları ortaya çıkabilmektedir. Buna bağlı olarak evde yararlanan öğrenciler için esnek özelliklere sahip öğretim programlarının oluşturulması gerektiği açık ve net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin dikkatinin ve enerjilerinin tedavi sürecine hastalığın tanısına göre değiştiği öğrenciler için normal eğitime devam eden diğer öğrencilerle aynı öğretim programının uygulanması dezavantajlı bir durum olarak değerlendirilmektedir (Susam, 2019). Çocuğun, gelişimsel ve bilişsel düzeyine uygun biçimde hazırlanmış bilgiler, çocuğun daha etkin bir şekilde güveninin sağlanması ve tıbbi bakımı ile ilgili kaygılarının ortadan kalkması açısından çok önemlidir (Er, 2006). Türkiye’de evde eğitim hizmetinin sadece sağlık durumuna bağlı olarak uygulanması ve giderek yaygınlaşmasına bağlı olarak kendine özgü olumlu ve geliştirilmesi gereken yönleri ortaya çıkmıştır. Uygulamada olan evde eğitim modelinin olumlu yönlerinin uygulamaya devam edilerek geliştirilmesi gereken yönlerine yönelik çözüm önerileri bulunarak Türkiye’ye özgü evde eğitim modeli ortaya koyulmalıdır. Çalışmada önerilen fraktal yapıllı üçgen birim oluşturma modelinin belirtilen nedenlerle daha başarılı olması beklenmektedir.

Kaynakça

- Arai, A. B. (1999). Homeschooling and the redefinition of citizenship. *Education Policy Analysis Archives*, 7(27), 1-12.
- Atbaşı, Z. ve Pürsün, T. (2021). Evde eğitim hizmetlerinin uygulama süreci ile ilgili öğretmen görüşlerinin belirlenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(52), 741-763. doi:10.21560/spcd.vi.690079
- Atılğan, G. (2018). *Öğretmenlerin ve ebeveynlerin evde eğitim hizmetine yönelik görüşlerinin ve uygulama sürecinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Aurini, J. ve Davies, S. (2005). Choice without markets: Homeschooling in the context of private education. *British Journal of Sociology of Education*, 26(4), 461-474. doi: 0.1080/01425690500199834
- Bauman, J. K. (2002). Home schooling in the United States: Trends and Characteristics. *A Peer- Reviewed Scholarly Journal*, 10(26), 1-21.
- Bolat, E. Y. (2018). Süreğen hastalığı olan çocuklar ve hastane okulları. *Milli Eğitim Dergisi*, 47, 163-186.
- Bülbül, M. Ş. (2017). *Hastanelerde fen öğretimi*. Pegem Akademi: Ankara.
- Collom, E. (2005). The ins and outs of homeschooling: The determinants of parental motivations and student achievement. *Education and urban society*, 37(3), 307-335. doi: 10.1177/0013124504274190
- Er, M. (2006). Çocuk, hastalık, anne-babalar ve kardeşler. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 49, 155-168.
- Erbasan, Ö. ve Sağlam, A. (2020). Okuma güçlüğü olan evde eğitim öğrencisinin okuma becerilerinin geliştirilmesi. *Temel eğitim*, 2(1), 14-25.
- Ewing, L. A. ve Vu, H. Q. (2020). Navigating 'home schooling'during covid-19: australian public response on twitter. *Media International Australia*, 178(1), 77-86. doi:org/10.1177/1329878X20956409
- Gaither, M. (2009). Homeschooling in the USA: Past, present and future. *Theory and Research in Education*, 7(3), 331-346. doi:org/10.1177/1477878509343741
- Güler, M. ve Çapri, B. (2020). Analysis of job satisfaction of home teachers in terms of life satisfaction, work engagement and socio-demographic variables. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 5(11), 2341-2377.
- Gültekin, G. ve Baran, G. (2005). Hastalık ve çocuk. *Aile ve Toplum*, 2(8), 61-68.
- Hanna, L. G. (2012). Homeschooling education: Longitudinal study of methods, materials, and curricula. *Education and Urban Society*, 44(5), 609-631. doi:0.1177/0013124511404886
- https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_07/27060154_mebevde4.sra.pdf adresinde 08.05.2020 tarihinde ulaşılmıştır.

https://www.losev.org.tr/v6/2018_faliyet_raporu.pdf adresinden 09.05.2020 tarihinde ulaşılmıştır.

<http://2023vizyonu.meb.gov.tr/> adresinden 09.05.2020 tarihinde ulaşılmıştır.

Isenberg, J. E. (2007). What have we learned about homeschooling?. *Peabody Journal of Education*, 82(23), 387-409. doi:org/10.1080/01619560701312996

Işıktekiner, F. S. ve Akbaba-Altun, S. (2011). Hastane okullarındaki sorunla ve yaşantılar. *Eğitim ve Bilim*, 36 (161), 318-331.

Jolly, J. L., Matthews, M. S. ve Nester, J. (2013). Homeschooling the gifted: A parent's perspective. *Gifted Child Quarterly*, 57(2), 121-134. doi:0.1177/0016986212469999

Kara, B. (2017). Dünyada ve Türkiye'de zihinsel engellilerde eğitim. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 61, 277-288. doi:rg/10.9761/JASSS7076

Kirk, J. ve Winthrop, R. (2006). Home-based schooling: access to quality education for afghan girls. *Journal of Education for International Development*, 2(2), 1-9.

Kunzman, R. ve Gaither, M. (2013). Homeschooling: A comprehensive survey of the research. *Other Education*, 2(1), 4-59.

Leon, M. Y. (2014). What we know about homeschooling artica lreview of literature and studies on homeschooling. *International Research Journal of Appliedand Basic Sciences*, 8(1), 41-49. doi:org/10.1111/cdep.12441

Medlin, R. G. (2013). Homeschooling and the question of socialization revisited. *Peabody Journal of Education*, 88(3), 284-297. doi:org/10.1080/0161956X.2013.796825

Murphy, J. (2014). The social and educational outcomes of homeschooling. *Sociological Spectrum*, 34(3), 244-272. doi:org/10.1080/02732173.2014.895640

Neuman, A. ve Aviram, A. (2003). Homeschooling as a fundamental change in lifestyle. *Evaluation Research in Education*, 17(2-3), 132-143. doi:org/10.1080/09500790308668297

Özdoğan-Şahin, N. (2019). *Temel eğitim okulları için tavsiye edilen 100 Temel Eserde engellilik* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Parczewska, T. (2020). Difficult situations and ways of coping with them in the experiences of parents homeschooling their children during the COVID-19 pandemic in Poland. *Education*, 3-13, 1-12. doi:org/10.1080/03004279.2020.1812689

Aymen-Peker, E. ve Taş, E. (2017). Evde eğitim uygulaması üzerine bir durum çalışması: Evde fen eğitimi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 139-174.

Pehlivan, Z. (2006). *Resmi genel liselerde öğrenci devamsızlığı ve buna dönük okul yönetimi politikaları (Ankara ili örneği)*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Romanowski, M. H. (2006). Revisiting the common myths about homeschooling. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas, 79(3)*, 125-129. doi:org/10.3200/TCHS.79.3.125-129
- Sarı, H., Karaca, A. ve Kızılkaya, E. A. (2020). Türkiye’de evde eğitim hizmetlerinin ebeveyn görüşlerine göre incelenmesi. *Uluslararası Karamanoğlu Mehmetbey Eğitim Araştırmaları Dergisi, 2(1)*, 87-99.
- Susam, B., Bridge, E. N. ve Şahin, F. (2018). Sağlık durumları nedeniyle okula devam edemeyen öğrencilerin evde eğitimine ilişkin veli görüşleri. *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2*, 15-22.
- Susam, B., Demir, M. K. ve Şahin, Ç. (2019). Evde eğitim uygulamasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi, 5(2)*, 163-171.
- Susam, B. (2019). *Evde ve hastanede eğitim hizmetinin bilinen uygulamaları ve sorunları*. İçinde S. Talas ve M., Ş. Bülbül (Ed.), *Evde ve Hastanede Eğitim* (s. 163-168). www.e-vizyeyayin.com.
- Susam, B., Talas, S. ve Demir, M. K. (2019). Evde ve hastanede eğitime yönelik geliştirilecek ders araçlarından beklenen özelliklere yönelik öğretmen görüşleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Uluslararası 100. Yıl Eğitim Sempozyumu Tam Metin Bildiri Kitabı, 1*, 163-170.
- Şad, N. S. ve Akdağ, M. (2010). Evde eğitim, *Milli Eğitim, 188*, 19-29.
- Şanlı, K. K. ve Yıldız, M. (2014). İlköğretim okulu 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin devamsızlık nedenleri ile cinsiyet ve sınıf düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29(29-1)*, 251-266.
- West, R. L. (2009). The harms of homeschooling. *Philosophy and Public Policy Quarterly, 29(3-4)*, 7-12.
- Yıldırım, N., Talas, S., Yazıcı, L., Nural, H., Çelebi, İ., Çetin, K. ve Çaylak, M. (2015). Evde eğitim alan öğrencilerin eğitim süreçlerinin değerlendirilmesi (tokat ili örneği). *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi, 1(1)*, 33-52.
- Yuracko, K. A. (2008). Education off the grid: Constitutional constraints on homeschooling. *Calif. L. Rev., 96*, 123.
- Zorver, C. E., Uçan, D. ve Özalp, İ. E. (2020). Öğretmen görüşlerine göre özel gereksinimli bireyler için sunulan evde eğitim hizmetlerinin değerlendirilmesi. *Turkish Special Education Journal: International, 2(2)*, 56-75.
- Zhao, M., Liang, Y., Shen, C., Wang, Y., Ma, L. ve Ma, X. (2020). Patient education programs in pediatric atopic dermatitis: a systematic review of randomized controlled trials and meta-analysis. *Dermatology And Therapy, 10(3)*, 1-16.